

Nr 3.

Ankom till riksdagens kansli den 13 februari 1941 kl. 5 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om antalet statsdepartement och statsråd utan departement.

Till konstitutionsutskottets handläggning hava båda kamrarna den 4 februari 1941 hänvisat en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 34, vari Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, under förutsättning att av riksdagen såsom vilande antaget förslag till ändrad lydelse av §§ 5, 6, 25 och 43 regeringsformen samt § 38 riksdagsordningen varder slutligen godkänt, antaga nedanintagna förslag till lag om antalet statsdepartement och statsråd utan departement.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden den 10 januari 1941.

Enligt § 5 regeringsformen skola statsdepartementen vara lägst åtta och högst tio. Antalet bestämmes inom dessa gränser genom en av Konungen och riksdagen gemensamt stiftad lag. I samma ordning skola även departementens benämningar och huvudsakliga verksamhetsområden fastställas, var emot den närmare fördelningen av ärendena departementen emellan bestämmes av Konungen genom en särskild stadga. För varje departement skall Konungen enligt berörda grundlagsstadgande bland statsrådets ledamöter utse en chef och föredragande. Enligt § 6 regeringsformen skall statsrådet bestå av cheferna för departementen samt tre statsråd utan departement. Bland de tre statsråden utan departement böra minst två ha förvaltat civil beställning.

Den normala departementsorganisationen är reglerad genom lagen den 19 juni 1919 om statsdepartementen, som fastställt departementens antal till nio, samt genom stadgan den 12 december 1930 angående fördelning av ärendena mellan statsdepartementen. Genom en provisorisk lag den 14 oktober 1939 har inrättats ett nytt — tionde — departement, folkhushållningsdepartementet, vars arbetsuppgifter närmare bestämmas genom en den 14 oktober 1939 utfärdad stadga.

Ett från 1940 års lagtima riksdag vilande förslag till ändrad lydelse av bland annat de berörda §§ 5 och 6 regeringsformen innebär i huvudsak följande: Departementens antal skall regleras genom en av Konungen och riksdagen gemensamt stiftad lag. Departementens benämningar och verksamhets-

områden skola däremot bestämmas av Konungen genom en särskilt utfärdad stadga. Konungen tillerkännes uttryckligen rätt att förordna ledamot av statsrådet att i departementschefs ställe föredraga de ärenden Konungen bestämmer. Om antalet statsråd utan departement skall stadgas i en av Konungen och riksdagen gemensamt stiftad lag, dock att minimiantalet skall vara tre. Bland statsråden utan departement böra minst två ha förvaltat civil beställning.

Enligt den föreliggande propositionen skola statsdepartementen bibehållas vid sitt nuvarande antal — tio — medan de konsultativa statsrådets antal skall kunna utökas från tre till sex. Till stöd för förslaget i dess förra del har föredragande departementschefen bland annat anfört, att det under rådande förhållanden icke vore lämpligt att genomföra någon för normala tider avsedd reform av departementsorganisationen, varför de nuvarande tio departementen borde bibehållas med i huvudsak oförändrade verksamhetsområden. Till stöd för förslaget i dess senare del har departementschefen bland annat framhållit, att det med hänsyn till de omfattande och svårlösta arbetsuppgifter, som föranleddes av rådande utomordentliga förhållanden, vore erforderligt att öka antalet statsråd utan departement. För att lätta arbetsbördan för de mest arbetstyngda departementscheferna syntes det vara lämpligt att förordna statsråd utan departement, att i vederbörande departementschefs ställe föredraga vissa ärenden. Det behov, som för närvarande vore för handen, kunde tillgodoses genom att två nya konsultativa statsråd tillkallades. Men på grund av svårigheten att överblicka redan den närmaste tidens arbetsuppgifter, vilka kunde bliva i hög grad betungande, syntes försiktigheten bjuda att i förevarande lagstiftning bestämma maximiantalet statsråd utan departement till sex.

I en samtidigt med förevarande proposition till riksdagen avlåten proposition, nr 35, har Kungl. Maj:t förelagt riksdagen frågan om anslag till förstärkning av statsrådet under löpande och nästkommande budgetår.

Utskottet finner ej skäl till erinran mot det i förevarande proposition, nr 34, framlagda lagförslaget och hemställer alltså,

att riksdagen med bifall till den föreliggande propositionen, under förutsättning att av riksdagen såsom vilande antaget förslag till ändrad lydelse av §§ 5, 6, 25 och 43 rege-
ringsformen samt § 38 riksdagsordningen varder slutligen godkänt, ville antaga följande

L a g

om antalet statsdepartement och statsråd utan departement.

Härigenom förordnas, att antalet statsdepartement skall vara tio, samt att statsråd utan departement skola finnas till det antal, lägst tre och högst sex, som Konungen bestämmer.

Denna lag träder i kraft, då Konungen låtit i riksdagen uppläsa öppet brev att kungörelse utfärdats om ändrad lydelse av §§ 5, 6, 25 och 43 regeringsformen samt § 38 riksdagsordningen.

Genom lagen upphävas lagen den 19 juni 1919 (nr 340) om statsdepartementen och lagen den 14 oktober 1939 (nr 719) om inrättande av ett folkhushållningsdepartement.

Stockholm den 13 februari 1941.

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN.

Närvarande: Herrar Hallén, Andersson i Ovanmyra, Oscar Gottfrid Karlsson, Sandegård, Holmström, Källman, Per Andersson, Thulin, Herlitz, John Björck, Fredrik Ström, John Gustavson, Lindmark, Fast, Nordström, Mosesson, Nilsson i Göteborg, Arnemark, Hällgren och Fält.
